

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

IV. Iac. Sadoletvs Episc. Carp. Federico Fregosio Archiepiscopo Salerni,
S.P.D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

Sed cequid sperandum ex eo boni sit, magna videtur esse considerationis: quæ fortaſſe ad nos nihil pertineret, niſi grauis officij onere premeremur. Quod præſtare debemus, non tam hominibus quidem, quibus (ſi bene coniectura vtor) ſancta & ſecura obſilia haud ita multis placitura ſunt: ſed præpotenti Deo, cuius tantis aucti beneficiis, nihil habemus neq; in vita, neque in fortuna, quod non pro illius honore & nomine effundere ſumus parati. Hanc ego ſententiam cum mihi tecum ſtatuum eſſe communem, reliqua iam ſunt communicanda inter nos: quod conſilium ſequi, & quemadmodum noſmet gerere debeamus. Nam ſi (vt dico) fructus eſt expectandus aliquis ex hoc principum Eccleſiæ & Episcoporum conuentu, qui ſit Chriſtiane Reip. profuturus: non dubium eſt, quin conueniamus, quemcumque fuerit in locum concilium indictum, nec laborem vllum diſcrimenque fugiamus: tamen ſi mihi ipſi, propter domeſticas alioque diſcultates, imbecillitatemq; corporis, futura ſit res moleſta. Sin autem, quod magis vereor, propter inextricabiles diſcultates temporum totum hoc remedium ad ſedandas diſcordias, & ad morbos ex animis tollendis inane futurum ſit, atq; irritum: eſt iam non parua deliberationis res, quid agendum nobis, & vtrum accedendum eò, an manendum domi in vigilia noſtra ſit, cum alterum fortaſſis conſilium inutile, alterum planè honeſtum ſemper habeatur. Hæc ego ſi mihi meipſi conſiderem, ex quiſita potius & explorata ſcriberem ad te: cum verò tantum tua prudentia conſidam, quantum meum perpetuum de tuo ſingulari ingenio iudicium poſtulat: peto a te & pro amicitia noſtra rogo, vt ſuſcipias totius negotij deliberationem atque curam: & ſiue habeas iam ſtatutum, quid tibi faciendum ſit, ſiue es deinceps conſtituturus, me omnis participem conſilij & voluntatis tue facias. Ego enim eo ſum animo, vt quicquid a te probatum fuerit, id vt licentier ſancteq; conſtitutum, ipſe quoque ſecutus ſim. Quare tu & de rumore ipſo, totaq; re, & de loco, temporeq; conueniendi, ſi quid habeas indagatum & compertum, facies me (ſi videbitur) tuis literis certiozem. Imprimisq; hoc ita cogitabis, ſi veniendum aliquid ſit, ſummoperè cupere me, quod ſine incommodo tuo fiat, contubernalem tibi eſſe. hoc mihi gratius atque optatius accidere nihil poteſt. Vale. VI. Calend. Februarij, M. D. XXX.

IV.

IAC. S ADOLETVS EPISC. CARP.
Federico Fregofio Archiepiſcopo Salerni, S. P. D.

Eti

Est quotiescunque literas tuas lego, toties sentio me non
 quodam leticia affici, ut nihil esse mihi possit earum lectione
 incandius: tamē proxime litera tuæ, quas ego Nonis Iulij abs te
 datas, tertio Nonas Septemb. accepi, mihi molestia aliquantulum
 plus, quam voluptatis attulerunt. Nihil enim gratius accidero
 mihi potuit, nec quod minus ferre posset sensus animi mei,
 quam intelligere, te suspicari, aliquid mihi accidisse abs te, ex
 quo animus meus in te esset offensior: cum præsertim id agas tam
 multis verbis, ut verè de me nescio quid dubitasse videare. At ego
 contra, primum hoc dico, nihil me ynquam esse in te conspicia-
 tum, quod vel proprium esset tuum, vel in eum tibi in nostra ami-
 citia commune, in quo non & admirabilis mihi tua virtus, & be-
 nevolentia erga me, eximia visa fuerit. Et in utroque quidem multa
 mea extant, neque ea obscura, de tua virtute humanitateq. testi-
 monia. Sed non sumam mihi impresentia, cuncta ut commemo-
 rem. Illa perstringam breui, quæ tui amoris erga me propria sunt,
 quorum nunquam me quidem cepit obliuio. Sed commemorati-
 onem antehac verecundia impediuit, cuius tu nunc nõ præter-
 mittende necessitatem quandã mihi affers. Nam siue prima no-
 stræ familiaritatis initia spectemus, quid tua tunc erga me comi-
 tate, liberalitate, beneficentia illustrius: siue hæc postrema (nam
 media fortuna vitio, occupationib. maximis vtriusq. nostrum, &
 locorum disunctione, non tam testata esse poterunt) quem ego
 postquam affere ex plurib. amicis, quos mea mihi officia quamplur-
 ima conciliarant, qui maius erga me ostenderit sui animi studiũ,
 aut cui tantopere salus mea cura fuerit: Veni in Gallia, nudus re-
 rum omnium, tanquam ex naufragio in terram eiectus. An me ob-
 litum putas illarum literarum tuarum, quas ad me prior misisti? in
 quibus cum esset suavissima recordatio veteris nostræ necessitu-
 dinis & declaratio amoris in me tui: nõne cum fortunas omnes
 tuas in communionem meorum temporum mihi obtulisti, tum
 humanissimis atq. amantissimis verbis paria facta responderunt?
 Quam me opibus, instruxisti libris, quorum ego laetitia (maximè
 enim feceram) non mediocriter angebar: omnibus & prudentia,
 & liberalitatis tuæ consiliis auxiliisq. fouisti. Quo quidem
 tempore, cum cetera mihi ex te incundissima acciderent, illud
 tantum submolestè ferebam, quod maiora libere conabar me
 causa onera, quam ut meus pudor facillè pati posset. Hæc ego qui
 nosse debeam & in memoria habere, quid ita, quæso, sum à te in
 iniuste iracundie crimen vocatus? qui etiam si iustam aliquam
 haberem succensendi tibi causam, non possem id sine nefario
 scelere, & sine magna commutatione meæ naturæ ac volun-
 tatis facere: quam ita iam pridem habeo institutam, ut nullas
 cognoscas iniurias, significatio aut us aurèl. benevolentia marim &

obligetur. Vide quæso dulcissime Federice, ne in hoc me aliquo inconstantia & leuitatis crimine condemnes. Quod etsi molestum mihi foret tibi ita videri mea me tamen conscientia confortatur. Mihi enim ipse sum cognitus, & scio nihil a me commissum, quod ad nostræ amicitia fidem, vel minima vlla ex parte violandam possit valere. Quanquam ne tu quidem de me aliter sentis: non enim dubito quin me firmum & certum amicum esse constituas, potiusque tua illa suspicio tota fuit amoris: & nimirum ita est. Habet enim hoc illa animi affectio peculiare, vt quod maxime appetit atque optat, eius amittendi suspicione maxime stimuletur. Sed tu si verè de me existimare volueris, & cogitare cum animo tuo, quis aut ego sim, vel cuiusmodi esse debeat, præsertim aduersus te, cuius tot & tanta erga me extant merita: cognosces profectò, nihil fieri posse in omni amore & obseruantia tui, studio meo & voluntate flagrantius. Nam quòd iam diu non scripsi, primum, non fuit quod scriberem, nec per quos: neque tu tamen in eo diligentior me fuisti. Deinde, nunquam ego in literis arbitratus sum iudicium omne amoris & benevolentia consistere: vel eo argumento, quòd tam diu antea cum nihil inter nos commeaucrit literarum, incolumem tamen benevolentiam seruauimus. Et tamen recordor me statim ad eas tuas relapsisse, quas Auenione cum essem, acceperam: Psalmsque impressi volumen vnum tibi misisse, cum si tum me aut tua Aristotelis reprehensio, aut cohortatio ad sacras literas commouisset, fuerim aliquid signum turbati animi tibi daturus. Ac cohortatio quidem tua mihi & sapientissimi consilij, & amicissimæ voluntatis semper plena visa est. Cum Aristotele verò nulla mihi est cognatio, nisi quòd hominis illius acumen & doctrinam præcipue miratus sum: ac maximus mihi ille quidem & doctissimus Philosophorum semper est habitus. Sed quid tam liberum esse debet, quàm suum viciumque de re quaque iudicium? opinio non porro inter amicos dissentio aliqua aliquando est, voluntatum nunquam. Quamobrem de his tu & quemadmodum voles ita senties, & hoc nos animo erimus, vt Philosophiam cum sacra doctrina nunquam non coniungendam esse arbitremur. Sed hæc satis, aut nimis fortasse multa. Ego his diebus accepi ex Germania aliquot doctorum hominum, & in his Erasmi literas. Psalmi nostrum ibidem de integro impressum statim diulgauerunt: vnum volumen miserunt ad me: rem mirabiliter probant. Erasmius quidem, vt sibi ipse displicere, & sua iam scripta contemere videatur. Litera scripta doctè & copiosè. Sed de doctrina nihil scilicet noui. De hominis probitate, ingenuitate, virtute, aliquid noui fortasse, vel enim nõ tantum, vel non ita putares. Scito igitur ea in illius literis eluce-re signa integri animi, & probi, & alienam virtutem studiosè amplecten-

plectentis: vt dignissimus sit, qui & ametur à nobis, & in honore habeatur. Cui ego me vt respondeam, paro: ne me humanitate & ingenuitate vinei patiar. Spes est aliquid in ea natione à nobis profectum fuisse: Quod si benignitate Dei fuerit factum, nã ego maximum, & maxime optatum mei laboris præmium fuero adeptus. Sed alias de his. Tu vt me ames, req; à me & diligentissime coli, & constantissime amari, vt certum atq; exploratum tibi habeas magno perẽ à te peto. Vale. Pridie Idus Septemb. M.D.XXX. Carpentoracẽ.

V.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT. FER-
derico Fregosio Archiepiscopo Salernit. S.P.D.

Magnæ mihi delectationi fuerunt literæ tuæ: quæ mihi te cum abundare ocio, tum autem id ocium consumere in optimis studiorũ lucubrationibus significarunt: beneuolentiamque erga me tuam, cuius mihi semper gratissima est commemoratio, etiã non apertius quàm antea, vberius tamen aliquantũ mihi declarauere. Gaudeo te eum esse, qui & tibi ipse summum bonum in vita, scrutandis & recolendis scripturis sanctis reperis: in quibus certè, huius boni, quod non maximũ modò, verũ etiam solum est, cunabula sunt posita: & mihi cum animũ in amicitia præstes, vt mea tibi studia maximæ curæ esse ostendas. Quo quid potest esse amoris, officij, humanitatĩsq; significantius? Sed quoniam de his, quæ inter nos sæpe intercellerunt, officiis, deq; mura nostra beneuolentia, & alias crebro à nobis fuit dictum, & vt arbitror, etiam dicitur: veniamus ad literas tuas. Ac primũ illud à te deprecor, vt in meis quod prius fuerat scriptum, multa me intemisse in Paulo, quæ fuerint prioribus seculis incognita, me insolentia & elationi animi mihi attribuas: etsi piger me verborum illorum, quæ cum illas scripsi literas, minus animaduersa à me fuerunt: quod accidit festinatione quadam accelerationeq; scribendi. Etenim non ad te solum illo tempore, sed ad complures præterea alios literas dabam: in qua occupatione & turba, curam mihi recognoscendi, & perpendendi ex animo excedit. Non enim volui incognita dicere simpliciter, sed de quibus mihi non consistabar: veterib; ea seculis à quoquam fuisse tradita. Nam hoc quidem planè, libereq; rector, me in abstrusas quasdã Pauli sententias penetrasse scrutando: quas, quoad nosse potui, adhuc intelligi fuisse vel occultas, vel certè minus dilucidè explicatas. Neq; id tamen meo ingenio, quod perpusillum est, sed diuino beneficio sine ulla hæsitacione tribuo. Solet enim Deus ipse, fons honorum omnium, sic interdum etiam indignis impetire beneficia

D 3 ficia